

P o s u d e k

na disertační práci JUDr. Pavla P e c h a n c e, "Přímá demokracie v České republice"

Autor předložil práci, která se zabývá - jak vyplývá z názvu - aktuální problematikou přímé účasti "lidu" na správě věcí veřejných. Práce navazuje - a částečně i patrně čerpá - z předchozí rigorózní práce disertanta *Přímá demokracie ve střední Evropě* (2008).

Celkový rozsah práce, která se skládá kromě úvodu a závěru ze čtyř dále členěných kapitol, seznamu použité literatury a abstraktu, činí 201 stran (některé partie jsou vytištěny menším písmem, což většinou odpovídá jejich "doplňujícím" charakteru).

Pokud jde o formálně technickou stránku, je sice třeba ocenit, že autor přikládá seznam použitých zkratk (měl by ale spíše předcházet vlastnímu textu), není však v tomto směru důsledný, neboť řadu dalších "zkratk" (většinou ovšem poměrně dlouhých slovních spojení) nalezneme roztroušené v textu (srov. např. s. 38, 61, 67, 71, 90). Navíc by bylo možné uvažovat o zkratkách u řady zákonů, se kterými je v textu často operováno. Pokud autor opakovaně odkazuje na určité dílo, není třeba opakovat jeho celý název, obvykle se uvádí jméno autora a "cit. dílo". Navíc je nutné poznamenat, že v zavedeném způsobu citace knihy několika spoluautorů, přestože je nadepsána pouze jménem jednoho z nich (a kolektivu), se uvádí autor konkrétní části. Také by neškodilo provést sjednocení citace judikatury (zvláště Ústavního soudu).

Z pohledu samotného obsahu jde o práci mezioborovou, nachází se někde na pomezí práva ústavního a státovědy, resp. politologie. V některých kapitolách převažuje přístup politologický (kapitola 2. a 5.), v jiných ústavněprávní (kap. 3. a 4.). Kladně je třeba hodnotit především práci s judikaturou a některé přínosné rozbory a vyjádření vlastních názorů. Nežřídkou ovšem autor toliko cituje mínění jiných bez toho, aby zaujal vlastní (odůvodněné) stanovisko. Někdy autor spíše jen otázky pokládá (což je samo o sobě důležité), měl by se však více snažit o jejich zodpovězení.

Pokud jde o práci s literaturou, zejména u partií státovědných poněkud vadí výrazně převažující odkazy na jedinou (základní) publikaci z oboru, navíc k problematice by bylo možné využít řadu dalších, u nás dostupných knih (srov. např. *De Tocqueville, A. Demokracie v Americe*. Praha: Academia, 2000. *Sartori, G. Srovnávací ústavní inženýrství*. Praha: Slon, 2001. *Přibáň, J. Jací můžeme být? Podoby demokracie a identity v multikulturní situaci*. Praha: Sociologické nakladatelství 2004, *Filip, J., Svatoň, J., Šimáčková, K. Státověda*. Brno, 2008, *Holländer, P. Základy všeobecné státovědy*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2009. *Neubauer, Z. Státověda a theorie*

politiky. Praha: Jan Laichter, 1948). Jistě by také bylo možné uplatnit i některé další články (např. *Adamová, K., Křížkovský, L.* K diskusi o přímé demokracii. *Právník*, 1993, č. 6. *Buzinger, M.* Referendum a jeho právní účinky. *Justičná revue*, 2010, č. 10. *Jičínský, Z.* Sporný ústavní institut referenda v ČR. Kapitola z ústavněpolitického vývoje v ČR. In: *Pospíšil, I., Wagnerová, E.* (eds.) Vladimír Klokočka Liber Amicorum. In memoriam emeritního soudce Ústavního soudu. Praha: Linde, a.s., 2009, s. 59 an. *Šimíček, V.* Právní zakotvení institutu referenda v ústavním pořádku České republiky. *Politologický časopis*, 2003, č. 2).

Druhá kapitola - jako první kapitola je označen úvod - (*Demokracie*) se pokouší o vymezení základních pojmů. Domnívám se, že autor by mohl (s. 11 an.) alespoň v poznámkách poukázat na některé snahy o definování demokracie, resp. odkázat na konkrétní literaturu (srov. výše). Z textu není příliš zjevné co autor vlastně chápe pod pojmem legitimita (s. 21 an.).

Třetí kapitola (*Přímá demokracie v České republice*) se v první části zabývá historií institutů přímé demokracie na území dnešní České republiky a v části druhé rozebírá platnou úpravu institutů přímé demokracie u nás. Pokud jde o část první, jde o značně stručný až zkratkovitý pohled. Kupř. pokud jde o Ústavní listinu z r. 1920, autor mohl vycházet i z dostupných historických dokumentů, včetně tehdejší odborné literatury (srov. např. heslo *Referendum* ve Slovníku veřejného práva, jehož autorem je *F. Weyr* nebo i literaturu novější: *Adamová, K.* Možnosti a limity uplatnění referenda ve 20. století - zkušenosti první ČSR. In: *Malý, K., Tomášek, M. et al.* Nové jevy v právu na počátku 21. století. I. Historické impulzy rozvoje práva. Praha: Karolinum, 2009, s. 157 an.). Podle mého názoru neměl být opomenut ani návrh *V. Kubeše* (O novou Ústavu. Praha: Melantrich, 1948) či úvahy *E. Táborského* (Naše nová ústava. Praha: Čin, 1948). Zmíněna mohla být i ústava připravovaná v r. 1988 a nepochybně i návrh ústavy Občanského fóru z r. 1990. Do části první by zřejmě spíše patřila problematika úpravy místního referenda podle zákona č. 298/1992 Sb. (s. 73 an.).

Čtvrtá kapitola (*Legislativní pokusy o zavedení institutů přímé demokracie*) kriticky seznamuje s nejvýznamnějšími pokusy o ústavní úpravu institutů přímé demokracie. Nicméně snad by bylo (pro odbornou práci) vhodnější nadepsat jednotlivé pokusy přesným označením parlamentního tisku (ostatně někdy není z textu jasné, kdy byl vlastně návrh předložen).

Obsah kapitoly páté (*Instituty přímé demokracie de lege ferenda*) příliš neodpovídá zvolenému názvu (a ani konstatování autora v závěru, s. 187), totiž, že by tato partie přinášela konkrétní návrh/y konstrukce institutů přímé demokracie v České republice, jak by se dalo očekávat. První část (*Úvahy nad argumenty pro a proti*) přináší především obecné politologické úvahy nad argumenty - především politiků - proti zavedení referenda. Část druhá (*Úvahy ve vztahu k*

tripartitě moci) obsahuje (opět obecnější) zamyšlení nad instituty přímé demokracie ve vztahu k jednotlivých složkám tripartice dělby moci. Jisté výhrady je možné vznést k myšlenkám o uplatnění přímé demokracie ve vztahu k moci soudní. Domnívá se snad autor, že by měli být soudci voleni občany? Pokud jde o účast "lidu" na rozhodování soudů v podobě přísedících - kteroužto formu autor zřejmě podporuje - jde skutečně o institut přímé demokracie a nikoliv "zastupitelské"? Podle platné úpravy totiž tyto osoby u okresních a krajských soudů ustanovují (volbou) zastupitelstva obcí, resp. krajů, a to na základě návrhů členů příslušného zastupitelstva (§ 64 an. zák. č. 6/2002 Sb., o soudech a soudcích).

K práci mám další konkrétnější připomínky, poznámky a otázky:

Neexistence nároku na obsahové vyhovění petici není názorem *D. Hendrycha*, ale vyplývá z judikatury Ústavního soudu (s. 24). Není příliš jasná souvislost rozebíraného referenda s úlohou českého Ústavního soudu (str. 28). Konkrétně o jakou novelu Ústavy šlo (s. 44)? Není zřejmé o čí názor na ústavní zákon č. 327/1991 Sb. se jedná (s. 46/47), jaký je pak náhled disertanta? Nestačí uvést "mnozí autoři" a "nebývalá kritika" (s. 48, též s. 157), v odborné práci nutno uvést konkrétní literární odkazy. Postrádám vysvětlení zda a jak odpověděl Ústavní soud na otázky prezidenta republiky (s. 63). Není srozumitelná věta "Místním referendem se rozhoduje..." (s. 72), zvláště pak formulace v závorce. Co autor chápe přirozenoprávní podstatou samosprávy (např. s. 73, 85)? Autor by mohl podrobněji vysvětlit vztah pojmů veřejná moc a státní moc (s. 73).

Navzdory výše uvedeným připomínkám a poznámkám - neboť účelem posudku podle mého názoru není především vyzdvihovat klady práce (osobně si cením zejména kapitoly 4.) - navrhuji práci k obhajobě.

Doporučuji, aby autor v rámci obhajoby disertační práce reagoval na uvedené připomínky a poznámky a zejména pak vyložil svou konkrétní představu o ústavní úpravě přímé demokracie v České republice.

V Roztokách u Prahy dne 6. ledna 2012

Prof. JUDr. Vladimír Sládeček, DrSc.
oponent disertační práce